

Ohjeita empatiataitoja kehittävään draamatyöskentelyyn eri kouluasteille

Sivut 2-4: Ohjeet alakouluun, yläkouluun ja toiselle asteelle

Sivut 5-12: Tekstejä Suomen vähemmistöistä

Sivut 5-6: Suomen romanit pitkä ja lyhyt versio

Sivut 7-8: Suomen saamelaiset pitkä ja lyhyt versio

Sivut 9-10: Suomen karjalaiset pitkä ja lyhyt versio

Sivut 11-12: Suomen muslimit pitkä ja lyhyt versio

On erittäin tärkeää muistaa ja muistuttaa, että tekstit ovat vain pieniä välähdyksiä, stereotypisointeja ja yleistyksiä kuvattujen vähemmistöjen piirteistä ja kokemuksista. On mahdotonta saada tiivistettyä vähemmistöihin liittyvää moninaisuutta lyhyisiin teksteihin, eikä yksikään teksti tässä kuvaa täysin kenenkään vähemmistöön kuuluvan identiteettiä tai kokemusta.

Alakoulu (luokka-asteet 4–6)

Tavoitteet:

- Tutustutaan Suomen vähemmistöihin.
- Harjoitellaan roolileikkiä ja dialogin luomista.
- Kehitetään empatiaa ja ymmärrystä erilaisia kokemuksia kohtaan.

Ohjeet:

1. Tutustuminen tekstiin

- Jokaiselle ryhmälle voi jakaa oman vähemmistön tekstin ryhmässä luettavaksi joko itsenäisesti tai vuorotellen ääneen.
- Keskustellaan teksteistä yhdessä opettajajohtoisesti: esim. Mitä opittiin, millaisia erityispiirteitä vähemmistöllä on, millaisia vaikeuksia vähemmistössä kohdataan?

2. Roolien valinta

- Ryhmässä valitaan roolit vähemmistöstä (esim. perheenjäsenet, koululaiset, yhteisön johtajat) ja enemmistöstä (esim. opettaja, työnantaja, poliitikko).

3. Dialogin ja tapahtumien luominen

- Ryhmät luovat lyhyen dialogin, joka perustuu tekstissä esitettyihin tietoihin ja yhdessä keskusteluihin asioihin.
  - Esimerkki: Romaniperheen keskustelu lasten koulukiusaamisesta tai saamelaisperheen keskustelu perinteiden säilyttämisestä.

4. Esittäminen

- Ryhmät esittävät dialoginsa muille.
- Esityksen jälkeen ryhmät voivat kertoa, miltä tuntui tutustua tekstiin tai olla roolissaan.

5. Yhteinen keskustelu

- Keskustellaan kokemuksista: Miltä tuntui olla jonkun toisen asemassa? Mitä opimme vähemmistöistä?

Yläkoulu (luokka-asteet 7–9)

Tavoitteet:

- Syvennetään ymmärrystä vähemmistöjen historiallisista ja nykyisistä kokemuksista.
- Harjoitellaan roolileikkiä, dialogin luomista ja tilanteiden kehittämistä.
- Kehitetään empatiaa ja kriittistä ajattelua.

Ohjeet:

1. Tutustuminen tekstiin

- Ryhmille jaetaan omat vähemmistöistä kertovat tekstit tai vähemmistöihin tutustutaan opettajajohtoisesti.
- Keskustelukysymykset: Mitkä historialliset tapahtumat ovat vaikuttaneet vähemmistöjen asemaan? Mitkä ovat suurimmat haasteet nykypäivänä?

2. Roolien valinta ja tilanteiden kehittäminen

- Pohditaan ryhmissä ryhmälle jaetun vähemmistön ominaispiirteitä ja haasteita ja valitaan, millainen tilanne halutaan esittää näytelmänä, ja millaisia rooleja siihen tarvitaan.
  - Esimerkki: Saamelaisnuoren keskustelu perinteiden säilyttämisestä kaupungistuneessa yhteiskunnassa tai maahanmuuttajaperheen keskustelu syrjinnästä työhaussa

3. Dialogin ja tapahtumien luominen

- Kehitetään dialogi eli keskustelua ja toimintaa roolihahmojen välille.
- Näytelmässä on hyvä olla konflikti ja sen ratkaisu.

4. Esittäminen ja reflektointi

- Ryhmät esittävät näytelmänsä muille.
- Esityksen jälkeen ryhmältä kysytään: Miltä tuntui olla roolissa? Mitä tunteita esitys herätti? Mitä uutta oppimme vähemmistöjen näkökulmista?

5. Yhteinen keskustelu

- Keskustellaan siitä, miten vähemmistöjen kokemukset näkyvät suomalaisessa yhteiskunnassa ja miten ymmärrystä ja empatiaa voidaan edistää.

Toinen aste (lukio ja ammattikoulu)

Tavoitteet:

- Syvennetään ymmärrystä vähemmistöjen historiallisista ja nykyisistä kokemuksista.
- Harjoitellaan monimutkaisten tilanteiden ja dialogien luomista.
- Kehitetään empatiaa, kriittistä ajattelua ja yhteiskunnallista tiedostamista.

Ohjeet:

1. Tutustuminen tekstiin

- Oppilaat tutustuvat yksin tai pienissä ryhmissä tekstiin, joka käsittelee vähemmistöjen historiaa ja nykypäivän haasteita Suomessa.
- Keskustelukysymykset: Miten historia on vaikuttanut vähemmistöjen asemaan? Mitkä ovat suurimmat esteet yhdenvertaisuudelle nykypäivänä?

2. Roolien valinta ja tilanteiden kehittäminen

- Jokaisella ryhmällä on oma vähemmistöryhmä, jonka tekstistä kehitellään kohtausideoita, jotka liittyvät vähemmistön historiaan tai nykypäivän haasteisiin.
  - Esimerkki: Romaninuoren kokemukset syrjinnästä työelämässä tai saamelaisnuoren kamppailu perinteiden ja modernin elämäntavan välillä.

3. Dialogin ja tapahtumien luominen

- Ryhmät luovat näytelmäkohtaukseen dialogin, joka sisältää erilaisia näkökulmia ja konflikteja.
- Näytelmässä on hyvä olla historiallisia viittauksia ja nykypäivän poliittisia kysymyksiä.

4. Esittäminen ja reflektointi

- Ryhmät esittävät näytelmänsä muille.
- Esityksen jälkeen ryhmät reflektovat: Miten roolihahmon kokemukset heijastavat laajempia yhteiskunnallisia ongelmia? Miten voisimme parantaa yhdenvertaisuutta?

5. Yhteinen keskustelu

- Keskustellaan siitä, miten vähemmistöjen kokemukset näkyvät suomalaisessa yhteiskunnassa ja miten ymmärrystä ja empatiaa voidaan edistää.
- Pohditaan myös, miten oppilaat voivat toimia aktiivisesti yhdenvertaisuuden edistämiseksi.

Suomen romanit

Romanien historia Suomessa

Romanit saapuivat Ruotsiin ja Suomeen 1500-luvulla. Romanit liikkivat ympäri maata kaupaten kädentaitojaan, kuten sepän- ja käsitöitä. Heidän kulttuurinsa ja elämäntapansa olivat kuitenkin erilaisia kuin paikallisten, mikä johti epäluuloon, ja lopulta 1600-luvulla romanien karkottamiseen ja jopa maahan jääneiden romanien hirttämisen sallimiseen. Lainsäädäntö purettiin 1700-luvulla. Läpi historian romanien kulttuuria tukahdutettiin ja vaadittiin heitä sulautumaan kantaväestöön. Kiertelevää elämäntyyliä vieroksuttiin ja heitä painostettiin asettumaan paikoilleen. 1900-luvulla romaneja pakkosteriloitiin ja romanilapsia pakkosiirrettiin suomalaisiin perheisiin, mikä aiheutti suurta kärsimystä ja katkeroitumista. Vasta 1900-luvun jälkipuoliskolla romanien asema alkoi parantua, kun heidän oikeuksiaan alettiin tunnustaa. Vuonna 1995 romanit saivat virallisen vähemmistöaseman Suomessa, mikä takasi heille oikeuden säilyttää kulttuurinsa ja kielensä.

Kulttuurisia ominaisuuksia

Romanikulttuuri on värikäs ja perinteikäs, mutta jotkin sen piirteet voivat aiheuttaa jännitteitä suomalaisen enemmistön kanssa:

- Perhekeskeisyys ja ryhmäuskollisuus: Romaniyhteisöt painottavat usein perheen ja suvun yhtenäisyyttä, mikä voi näyttäytyä ulkopuolisille "sulkeutuneena" asenteena. Asioista voidaan päättää suvussa, mikä saattaa tuntua yksilöistä rajoittavalta. Suurin osa suomalaisista romaneista on kristittyjä.
- Eri lähestymistapa auktoriteetteihin: Romanikulttuurissa ei aina kunnioiteta viranomaisia samalla tavalla kuin valtaväestössä. Syitä ovat esimerkiksi se, ettei historiassa ole voinut luottaa viranomaisiin, suvun päätösvallan merkityksen korostuminen suhteessa valtioon ja kommunikaatiotapojen erot.
- Elinkeinot ja talouskäytännöt: Käsitöitä ovat tärkeitä romaneille, voit esimerkiksi tunnistaa jotkut romanit kauniista perinteisistä puvuistaan. Perinteiset romanien kaupankäyntiin liittyvät elinkeinot (kuten hevosten ja autojen myynti) ovat voineet herättää kysymyksiä rehellisyydestä.
- Juhlimisen ja äänenkäytön tavat: Romanikulttuurissa ilmaisu voi olla vilkasta ja äänekkästä, mikä voi tuntua "häiritsevältä" hiljaisempiin kulttuureihin tottuneille. Useat tangokuninkaalliset ovat taustaltaan romaneja, ja musiikkikulttuuri onkin romaneille tärkeä.

Nykyajan romaninuoret

Romaninuoret ovat moninainen ryhmä, joista joillekin on haasteena yhdistää perinteet ja nykyaika. Monet nuoret kamppailevat identiteetikysymysten kanssa: kuinka säilyttää romanikulttuurin rikkaus ja samaan aikaan menestyä modernissa maailmassa? Romanikulttuuri korostaa perheen ja yhteisön merkitystä, mikä voi olla nuorille tärkeä tukiverkko, mutta myös paineiden lähde. Perinteet ja odotukset voivat aiheuttaa jännitteitä, jos nuori haluaa elää eri tavalla kuin yhteisö on tottunut.

Koulutus on keskeinen tekijä romaninuorten tulevaisuuden kannalta. Vain keskimäärin kolmanneksella romaniväestön jäsenistä on peruskoulun jälkeinen tutkinto. Historia on luonut itseään ruokkivan kierteen, joka vaikuttaa nuorten itsetuntoon opiskelumotivaatioon. Moni romaninuori kysyy, kannattaako opiskella, jos ei kuitenkaan saa töitä, kun jo romanitautaan paljastavan sukunimen perusteella syrjitään.

Romanikulttuurin rikkaus, kuten musiikki, kieli ja perinteet, ei aina saa riittävää arvostusta suomalaisessa yhteiskunnassa, joka on tutkintokeskeinen ja jossa koulutustausta heijastuu myös ihmisen arvostukseen. Suomen romanivähemmistön kulttuurissa arvostetaan lasten kasvattamista "kunnan romaneiksi", joiden elämässä keskeisiksi asioiksi nousevat kulttuuriset tavat ja sosiaaliseen kanssakäymiseen tarvittavat taidot.

Suomen romanit - lyhyt

Romanit ovat asuneet Suomessa jo yli 500 vuotta! He tulivat maahan 1500-luvulla ja tekivät erilaisia töitä esimerkiksi seppinä ja kauppiaina. Heidän tapansa olivat erilaiset kuin muilla, minkä takia heitä kohdeltiin joskus julmasti. Vielä 1900-luvulla romanilapsia vietiin pois perheistään, jotta he eivät oppisi romanikulttuuria. Nykyään asiat ovat paremmin ja romanit saivat vuonna 1995 oikeudet omaan kieleensä ja kulttuuriinsa.

Mitä erityistä romanikulttuurissa on?

- Perhe on tärkein - sukulaiset pitävät yhtä
- Musiikki on rakasta - monet tangokuninkaalliset ovat romaneja!
- Oma kieli - romanit puhuvat myös romanikieltä
- Käsityöt ja puvut - saatat tunnistaa jotkut romanit perinteisistä asuistaan
- Vilkas ja iloinen tapa juhlia

Romaninuoret nykyään

- Ylläpitävät ja rikastuttavat romanikulttuuria monin keinoin
- Kokevat joskus haasteita romaniperinteiden ja nuorten nyky maailman yhdistämisessä
- Kohtaavat ennakkoluuloja koulussa ja työnhaussa

Tiesitkö?

- Romanikieltä voi opiskella koulussa
- Romano Missio ja Suomen romaniyhdistys auttavat romaninuria
- Romanitaiteilijoita näkee usein TV:ssä ja konserteissa

Suomen saamelaiset

Saamelaisten historia Suomessa

Saamelaiset ovat olleet Suomen alueen alkuperäisväestöä tuhansia vuosia. Heidän perinteinen elinalueensa, Sápmi, kattaa Pohjois-Norjan, -Ruotsin, -Suomen ja Kuolan niemimaan Venäjällä. Suomessa saamelaiset ovat asuttaneet erityisesti Lapin maakuntaa, jossa heidän poronhoitoon, metsästykseseen ja kalastukseen perustuva kulttuurinsa on kehittynyt ympäristön ehdoilla.

1600-luvulla Ruotsin valtakunnan aikana alettiin säätää lakeja, jotka rajoittivat saamelaisten perinteisiä elinkeinoja. 1700–1800-luvuilla suomalaiset uudisasukkaat levittäytyivät pohjoiseen, mikä vähensi saamelaisten metsästyks- ja kalastusalueita. 1900-luvulla Suomen valtion politiikka aktiivisesti yritti sulauttaa saamelaiset valtaväestöön kielikieltojen, pakkosiirtojen ja yhdenmukaistuspolitiikan kautta. Esimerkiksi saamelaislasten kielitaidottomat opettajat rankaisivat heitä äidinkielen käytöstä kouluissa.

Vasta 1970-luvulta lähtien saamelaisten oikeuksia alettiin tunnustaa. Vuonna 1995 saamelaiset saivat virallisen alkuperäiskansan aseman Suomessa, mikä takasi heille oikeuden säilyttää kielensä ja kulttuurinsa, tosin Lapin taloudellinen ja teollinen kehittäminen on edelleen ristiriidassa niiden oikeuksien kanssa. Vuonna 1996 perustettiin Saamelaiskäräjät, saamelaisten itsehallintoelin.

Kulttuurisia ominaisuuksia

Saamelaiskulttuuri on syvästi yhteydessä luontoon ja perinteisiin elinkeinoihin, mutta sen piirteet voivat aiheuttaa jännitteitä modernin yhteiskunnan kanssa:

- Luontokeskeisyys: Saamelaiskulttuuri perustuu kestävään luonnonkäyttöön, kuten poronhoitoon, metsästykseseen ja marjastukseen. Tämä voi aiheuttaa konflikteja nykyaikaisen teollisuuden (esim. kaivostoiminta, tuulipuistot) kanssa.
- Kollektiivinen päätöksenteko: Saamelaisyhteisöissä tärkeät päätökset tehdään usein yhdessä ja saamelaisilla on omat käräjät.
- Kieli ja identiteetti: Saamen kieliä on Suomessa useita (pohjoissaame, inarinsaame, koltansaame), ja niiden säilyminen on kiinni siitä, että niitä opetetaan ja niillä opetetaan. Pohjoisessa on täysin saamenkielisiä kouluja, etelässä saamea opetetaan joissain kouluissa.
- Uskonto ja šamaaninen perintö: Perinteinen uskonto korostaa luonnonhenkiä, vaikka nykyään useimmat saamelaiset kuuluvat luterilaiseen kirkkoon.

Nykyajan saamelaisnuoret

Saamelaisnuoria asuu ympäri Suomen. He ovat moninainen ryhmä, joista osa kokee voimakkaampaa saamelaisidentiteettiä kuin toiset. Jotkut saamelaisnuoret yhdistävät rohkeasti perinteitä ja modernia elämää. He ovat ylpeitä juuristaan ja aktiivisesti mukana kehittämässä saamelaiskulttuuria uusilla tavoilla taiteen, musiikin ja sosiaalisen median kautta. Esimerkiksi TikTokissa ja Instagramissa nuoret jakavat videoita arjestaan ja perinteistään, kun taas podcastien avulla he kertovat saamelaiskulttuurin haasteista.

Jotkut saamelaisaktivistit vaativat parempia mahdollisuuksia kielen oppimiseen sekä sen käyttöön kouluissa ja mediassa. Lisäksi nuoret osallistuvat aktiivisesti yhteiskunnalliseen keskusteluun – he liittyvät ilmastolakkoihin, puolustavat alkuperäiskansojen kotiseutu-oikeuksia kansainvälisesti ja vastustavat Saamenmaan luontoa uhkaavia hankkeita, kuten kaivostoimintaa.

Saamelaiset – lyhyt

Saamelaiset ovat asuneet Suomessa jo tuhansia vuosia - he olivat täällä ensimmäisinä! Heidän kotiseutunsa Sápmi sijaitsee neljän maan alueella Norjassa, Ruotsissa, Venäjällä ja Suomessa he asuvat Lapissa. Perinteisesti saamelaiset ovat eläneet poronhoidosta, metsästyksestä ja kalastuksesta.

Saamelaisia on kohdeltu epäoikeudenmukaisesti:

- Heidät pakotettiin pois perheistään asumaan kouluissa, joissa heitä kiellettiin käyttämästä saamen kieltä.
- Perinteisiä elinkeinoja kuten poronhoitoa ja kalastusta rajoitettiin.
- Monia pakotettiin muuttamaan pois kotiseuduilta.

Nykyään asiat ovat paremmin:

- Vuonna 1995 saamelaiset saivat alkuperäiskansan aseman
- Heillä on oma itsehallintoelin (Saamelaiskäräjät)
- Saamen kieltä ja kielellä opetetaan kouluissa

Mitä erityistä on saamelaiskulttuurissa?

- Luonnon kunnioittaminen
- Poronhoito
- Oma kaunis kansallispuke (gákti)
- Useita saamen kieliä
- Perinteitä kuten joiku-laulut

Saamelaisnuoret nykyään:

- Jotkut pitävät saamelaisuutta tärkeämpänä osana minuuttaan kuin toiset
- Opiskelevat saamen kieltä ja vaativat enemmän mahdollisuuksia kielen oppimiseen
- Jakavat kulttuuriaan somessa
- Puolustavat luontoa (esim. vastustavat kaivoksia)
- Tekevät musiikkia ja taidetta

Suomen karjalaiset

Karjalaisten historia Suomessa

Karjalaiset ovat historiallisesti kotoisin Karjalasta, joka jakautuu nykyään Suomen ja Venäjän alueille.

Karjala on aina ollut monikulttuurinen alue, jossa suomalais-ugrilaiset kansat, kuten karjalaiset, vepsäläiset ja inkeriläiset ovat asuneet rinnakkain. Karjalan kieli ja kulttuuri ovat säilyttäneet vahvan aseman alueella, vaikka historialliset mullistukset, kuten sodat ja rajojen muutokset, ovat vaikuttaneet karjalaisten elämään. 1940-luvulla talvi- ja jatkosotien seurauksena suuri osa Karjalan alueesta jäi Neuvostoliitolle, mikä johti monien evakkoon lähtöön, karjalaisten pakkosiirtoihin ja hajaannukseen.

1900-luvulla karjalaiset kohtasivat merkittäviä haasteita kielen ja kulttuurin säilyttämisessä. Suomen valtion politiikka ei aina tukenut karjalan kielen käyttöä, ja kouluissa opetettiin pääasiassa suomea. Vasta viime vuosikymmeninä karjalan kieltä ja kulttuuria on alettu aktiivisesti elvyttää ja tukea. Vuonna 2009 karjalan kieli sai virallisen vähemmistökielen aseman Suomessa, mutta sitä ei opeteta virallisesti muualla kuin Itä-Suomen yliopistossa. Karjalaiseksi voi itsensä mieltää monenlaiset ihmisryhmät, esimerkiksi muualla Suomessa asuvat, joilla on Karjalassa sukujuuria, Karjalan alueella asuvat muita kieliä puhuvat ja karjalan kielen puhujat missä päin tahansa.

Kulttuurisia ominaisuuksia

Karjalaiskulttuuri on rikas ja monipuolinen, ja sillä on omaleimaisia piirteitä, jotka erottavat sen muista suomalaisista kulttuureista:

- Kieli: Karjalan kieli on suomen lähisukukieli, ja sen pääsuuntauksia ovat livvi, viena ja varsinaiskarjala. Kieli on tärkeä osa karjalaista identiteettiä ja kulttuuriperintöä.
- Perinteet ja juhlat: Karjalaisilla on muinaisuskontojen piirteitä säilyttäneen ortodoksisen uskonnon mukaiset perinteensä ja juhlat, kuten pääsiäisen virpomisperinne ja karjalaiset hääseremoniat. Käsityöt, runonlaulu ja kansantarustot ovat olleet keskeisessä asemassa karjalaisessa kulttuurissa.
- Ruokakulttuuri: Karjalainen ruokakulttuuri on yltäkyläistä ja se on tunnettu erityisesti karjalanpiirakoistaan ja karjalanpaistista.
- Uskonto: Karjalaiset ovat perinteisesti kuuluneet ortodoksisen kirkkoon.

Nykyajan karjalaisnuoret

Karjalaisnuoret ovat moninainen ryhmä, joista osa kokee voimakkaampaa karjalaisidentiteettiä kuin toiset. Siinä, missä joillekin karjalaisuus näyttäytyy vain perheen perinteiden tai kotiseudun kautta, ovat jotkut äänekkäitä aktivisteja ja ajavat karjalan kielen asemaa tai esimerkiksi protestoivat sitä vastaan, että Karjalan runonlaulukulttuurista ammentanutta Kalevalaa pidetään kolonialistisesti Suomen kansalliseepoksena.

Suomessa ei saa karjalan opetusta tai opetusta karjalan kielellä peruskoulussa. Kun karjalan kielen puhujia on enää vain muutamia tuhansia, nuoret ovat keksineet uusia tapoja pitää kieli elossa. Some-kanavat kuten TikTok ja Instagram, ja kielikahvilat ovat tulleet tärkeiksi työkaluiksi kielen säilyttämisessä. Aktivismilla yritetään vaikuttaa päättäjiin.

Monet karjalaisnuoret ovat evakkojen, eli sotiemme pakolaisten lapsia ja lapsenlapsia. Rajojen sulkeutuminen nykyisessä maailmanpoliittisessa tilanteessa on aiheuttanut omat haasteensa. Venäjän Karjalaan matkustaminen on vaikeutunut, mikä estää monia näkemästä sukulaisiaan tai vierailemasta suvulle merkityksellisillä seuduilla. Sosiaalinen media on onneksi tarjonnut uusia mahdollisuuksia yhteydenpidolle ja yhteisöllisyydelle niin Suomen alueelle levinneillä karjalaisilla kuin rajan ylikin.

Suomen karjalaiset – lyhyt

Karjalaiset ovat historiallisesti asuneet Karjalan alueella, joka nykyään jakautuu Suomen ja Venäjän välille. Nykyään karjalaiseksi itsensä kokevia asuu ympäri Suomea. Karjalaisilla on omat kielet, perinteet ja runsas ruokakulttuuri!

Miten karjalaiset ovat eläneet?

- Asuivat kauniissa Karjalan maastossa järvien ja metsien ympäröiminä
- Puhuivat karjalan kieliä (se on vähän kuin suomea mutta erilainen)
- Tekivät mahtavia karjalanpiirakoita ja paistia
- Noudattivat ortodoksisen kirkon perinteitä
- Ylläpitivät rikasta runonlaulukulttuuria

Vaikeita asioita:

- Sodissa Karjalan alue on jaettu Suomen ja Venäjän kesken
- Monet joutuivat muuttamaan pois kotoaan
- Karjalan kieltä ei opeteta Suomen kouluissa ja se on uhanalainen
- Venäjän hyökättyä Ukrainaan Suomen ja Venäjän välinen raja on suljettu, ja yhteydenpito rajan yli on vaikeutunut

Hauskoja faktoja karjalaisesta kulttuurista:

- Suomen kansalliseepos Kalevala perustuu karjalaisiin runonlauluihin
- Perinteissä on paljon ortodoksisuskonnon ja myös muinaisuskontojen vaikutusta

Karjalaisnuoret:

- Jotkut pitävät karjalaisuutta tärkeämpänä osana minuuttaan kuin toiset
- Opettelevat karjalan kieltä somevideoiden avulla ja järjestävät kielikahviloita
- Jotkut aktivistit vaativat karjalan kieltä kouluihin tai vastustavat Kalevalan pitämistä Suomen kansalliseepoksena

Suomen muslimit

Muslimien historia Suomessa

Ensimmäiset muslimikauppiat saapuivat Suomeen jo 1800-luvulla, mutta varsinainen muslimiväestön kasvu alkoi vasta 1970-luvulla, kun Suomeen muutti työvoimaa ja 1990-luvulta lähtien pakolaisia erityisesti Somaliasta ja Lähi-idästä. Nykyään Suomessa on noin 150 000 muslimia, ja heidän vaikutuksensa näkyy yhä vahvemmin suomalaisessa yhteiskunnassa.

Islamilaisen yhteisön juuret Suomessa ulottuvat vuoteen 1925, jolloin perustettiin ensimmäinen virallinen muslimijärjestö. Toisen maailmansodan aikana 1942 valmistui Helsingin ensimmäinen moskeija, joka on edelleen toiminnassa. Viime vuosikymmeninä muslimiyhteisö on monipuolistunut ja levinnyt kaikkialle Suomeen, mistä kertovat uudet moskeijat ja islamilaiset yhteisöt eri puolilla maata.

Kulttuurisia ominaisuuksia

Suomen muslimien taustat ovat moninaiset, ja vaikka heitä yhdistää islamin uskonto, ovat tavat sen seuraamiseen sekä kulttuuriset erot suuria muslimien välillä. Muslimiyhteisön keskeisiä piirteitä ovat uskonnollinen identiteetti ja perhearvojen korostaminen.

Islamiin kuuluu arabiankielinen pyhä kirja Koraani, esimerkiksi monet päivittäiset rukoukset, paaston noudattaminen ramadanina, halal-ruokavalio ja uskonnollisten eid-juhlien viettäminen. Jotkut muslimit, erityisesti naiset, käyttävät perinteistä vaatetusta kuten hijabia, mutta pukeutumistavat vaihtelevat suuresti yksilökohtaisista valinnoista ja muista kulttuurieroista riippuen. Kotona puhutaan usein arabiaa, somalia tai muita äidinkieliä, mutta monet muslimit ovat toisen tai kolmannen sukupolven maahanmuuttajia, eli ovat asuneet koko elämänsä Suomessa ja puhuvat suomea tai ruotsia sujuvasti.

Nykyajan musliminuoret

Musliminuoret ovat moninainen ryhmä, joista osa kokee voimakkaampaa muslimi-identiteettiä kuin toiset. Musliminuorten elämä nykypäivän Suomessa on mielenkiintoista kulttuurien välistä vuoropuhelua. Monet nuoret etsivät tasapainoa uskonnon ja kulttuuristen juuriensa sekä modernin länsimaisen elämäntavan välillä ja kokevat joskus painetta perheen uskonnollisten arvojen ja yhteiskunnan mahdollisuuksien välillä. Etuna monilla on kaksikielisyys, jos kotona on puhuttu omaa äidinkieltä ja koulussa opittu hyvin suomea tai ruotsia.

Monet musliminuoret kohtaavat uskontoon tai etnisyyteen liittyviä ennakkoluuloja koulussa ja työelämässä, mutta samalla yhä useammat musliminuoret ovat löytäneet paikkansa yhteiskunnassa ja menestystä eri aloilla taiteilijoina ja urheilijoina. Erityisesti jalkapallo on suosittu laji. Monet opiskelevat korkeakouluissa, osallistuvan vapaaehtoistoimintaan ja käyttävät somea kertomaan islamista, muslimien ja nuorten arjesta.

Suomen musliminuoret muodostavat erittäin monipuolisen ryhmän, joka yhdistää uskonnollista identiteettiään moderniin suomalaisuuteen. Heidän kokemuksensa vaihtelevat suuresti riippuen taustasta, kielitaidosta ja asuinalueesta. Tulevaisuudessa musliminuorten rooli yhteiskunnallisessa vuoropuhelussa ja kulttuurien välisessä ymmärryksessä tulee vain kasvamaan, sillä muslimit ovat Suomen toiseksi suurin uskonnollinen ryhmä.

Suomen muslimit – lyhyt

Muslimit Suomessa - Uskonto ja kulttuuri

Muslimeja on ollut Suomessa yli sata vuotta, mutta heidän määränsä on lisääntynyt 1990-luvun jälkeen pakolaisvirtojen myötä. Muslimien taustat ovat monenlaisia, yhdet ovat tataareja, toiset somaleja, kolmannet arabeja, jotkut etnisesti suomalaisia, jotka ovat kääntyneet muslimeiksi. Nykyään Suomessa asuu noin 150 000 muslimia, joista monet ovat syntyneet Suomessa ja puhuvat suomea, muslimit puhuvat usein äidinkielenään myös esim. somalia, albaniaa, farsia ja arabiaa.

Mitä erityistä on muslimien kulttuurissa?

- He uskovat islamiin ja rukoilevat useasti päivässä
- Viettävät ramadan-paastokuukautta
- Syövät erityistä halal-ruokaa
- Juhlivat kahta tärkeää juhlaa vuodessa (eid)
- Jotkut naiset käyttävät hijabia tai burkaa (peittävät asut)

Hauskoja faktoja islamista:

- Islam on Suomen toiseksi suurin uskonto
- Islamin pyhän kirjan Koraanin kieli on arabia

Musliminuoret Suomessa nykyään:

- Ovat moninainen ryhmä ihmisiä, joista kaikkia yhdistää vain uskonto
- Puhuvat äidinkielenään monia eri kieliä, kuten suomea, albaniaa, arabiaa, farsia tai somalia
- Kohtaavat ennakkoluuloja uskonnon tai etnisyyden vuoksi
- Esittelevät kulttuuriaan somessa ja tuovat itseään esiin taiteellisesti
- Erityisesti jalkapallo on suosittu harrastus